

ELS SALAT: MESTRES D'OBRES DE SANTA COLOMA DE QUERALT I DE L'ESGLÉSIA DE SAVALLÀ DEL COMTAT

Maria GARGANTÉ LLANES

Dins el panorama de l'art religiós a la Catalunya interior, l'arquitectura i el fet constructiu són aspectes encara força desconeguts, potser perquè hem tendit a identificar el Barroc català més amb els retaules vistosos de fusta que no pas amb les esglésies, més aviat austeres i en principi poc representatives del que *a priori* es coneix com un estil ampul·lós i recarregat, alhora que moltes tenen dificultat per adaptar-se als cànons acadèmics i encara més per ser considerades "neoclàssiques". Es tracta, doncs, d'una arquitectura en la qual exerceixen un paper cabdal els mestres d'obres formats bàsicament en la pràctica constructiva, més que no en la tractadística italiana o francesa.

Afortunadament, diversos estudis estan traient de l'oblit aquelles nissagues de mestres d'obres que van aixecar el rosari de nous temples que s'estenen per la totalitat de la geografia catalana del segle XVIII i que van aconseguir resultats més que reeixits configurant molts dels perfils més emblemàtics del territori. Des de l'*Aplec de Treballs*, els estudis de Joan Fuguet¹ o Manuel Arranz² van assentar les bases per a l'estudi de l'arquitectura religiosa a la Conca de Barberà, als qual van seguir els treballs apareguts en

¹ Articles de J. Fuguet apareguts a l'*Aplec de Treballs* de Montblanc (vegeu la bibliografia).

² Articles de M. Arranz apareguts a l'*Aplec de Treballs* els anys 1978 i 1981 (vegeu la bibliografia).

les diverses monografies sobre pobles de la comarca,³ sense oblidar les aportacions de la revista *Recull*.⁴

L'estudi de Manuel Arranz sobre els aprenents de la Conca de Barberà al sector de la construcció barcelonès⁵ posa de manifest l'atracció que la capital catalana exercia en els joves que per diversos motius (insuficiència de recursos, la falta d'un patrimoni —motivada pel sistema successori—, manca de treball...) havien d'abandonar els seus llocs d'origen. Arranz documenta 66 joves de la Conca de Barberà registrats com a aprenents de mestres de cases i 37 com a aprenents de fuster a la Barcelona dels segles XVII i XVIII. La majoria rarament tornaven al seu lloc d'origen, on evidentment no tenien tantes possibilitats de desenvolupar el seu ofici. Tot i això, viles com Montblanc, Sarral o Santa Coloma de Queralt, no exclouen una bona nòmina de mestres de cases o escultors, cosa que les converteix en petits "centres" dins aquesta gran perifèria artística, beneficiats per la gran activitat constructiva de la segona meitat del set-cents, de la qual en són magnífics exponents les esglésies de Sarral o Barberà de la Conca.

D'altra banda, en l'article esmentat, Arranz relacionava Santa Coloma de Queralt més amb l'art de la fusta, i Sarral —a causa de l'explotació de les pedreres del voltant—, amb el de la construcció. Però de la mateixa manera que Sarral dóna una de les nissagues més actives d'aquestes comarques en el treball de l'escultura en fusta, com són els Espinalt, Santa Coloma de Queralt també disposa de nombrosos mestres de cases, com els Tarruella o Corcelles, entre els quals destaca, sens dubte i durant gairebé tot el set-cents, la nissaga dels Salat.

ELS SALAT: MESTRES D'OBRES DE SANTA COLOMA DE QUERALT

El primer membre d'aquesta nissaga familiar de mestres de cases que tenim documentat és Ramon Salat, natural de Talavera, a la Segarra, i establert a la vila de Santa Coloma de Queralt. Sabem que l'any 1732 té 56 anys i l'any 1733, juntament amb Josep Tomàs, també mestre de cases de

³ Estudis com els apareguts a la *Miscel·lània Sarralenca* o a la *Miscel·lània d'Estudis Solivellencs* (vegeu la bibliografia).

⁴ GRAU, J. M.: "Notícia de la construcció de l'església parroquial de Sant Martí de Les Piles de Gaià", *Recull* (2001).

⁵ ARRANZ, M.: "Aprenents de la Conca de Barberà al sector barcelonès de la construcció (s. XVII-XVIII)", *Aplec de Treballs* (1981).

Santa Coloma, signa una època de rebuda de cent vint-i-cinc lliures i sis sous com a part del preu fet d'emblanquinar l'església parroquial de Santa Coloma i fer-hi algunes reparacions. El mateix any el trobem fent obres a la casa d'Hermenter Castellet, a Santa Coloma, juntament amb el fuster Francesc Sala i el serraller Jacint Miralles.

L'any 1746, un tal Ramon Salat, anomenat "Menor", per la qual cosa suposem que era fill de l'anterior, contracta les obres de les esglésies parroquials d'Albi i Juncosa, a les Garrigues, pel preu de dos mil nou-cents deu i dos mil cinc-cents cinquanta lliures, respectivament, i en les quals actuen com a fermances Jaume i Magí Salat, ambdós mestres de cases. Si bé de Jaume Salat no en tenim cap altra notícia —tot i que, evidentment, el suposem parent de Ramon Salat—, de Magí Salat sabem que l'any 1747 contrau matrimoni amb Àgata Llobera, i en els capítols matrimonials s'especifica que Magí és fill del mestre de cases Ramon Salat i Anna Maria,⁶ per la qual cosa és gairebé segur que és germà de l'anomenat Ramon Salat "Menor". En el contracte de l'església de l'Albi es fa constar que aquesta havia estat començada per Agustí Biscarri —mestre de cases originari de Tàrrrega i establert a Lleida—, però la continuà Ramon Salat segons la "planta nova" que es diu que "se li entregarà".

Sens dubte, aquest Ramon Salat "Menor" és el membre més actiu de la nissaga, almenys pel que fa a la contractació d'obres importants. L'any 1750 visura, juntament amb el mestre de cases de Tarragona Jaume Monguillot, l'obra de l'església parroquial de Sarral,⁷ que havia estat contractada el mateix any 1750 pels mestres d'obres certerins Domènec Tomàs i Francesc Camps. Salat exerceix de visor de part dels mestres, mentre Monguillot ho fa de part dels administradors de l'obra. La visura conclou que els empresaris han de modificar algunes petites coses, com el bordó o motllura de les portes o algunes pedres que estan afectades pel salobre. Finalment, l'any 1757 el mateix Ramon Salat signa una relació jurada amb els mestres de cases Jaume Monguillot,⁸ resident a l'Aleixar, Joan Vilanova de Reus i Enric Mora, també de Reus, de la visura que van practicar a l'obra acabada del temple de Sarral.

⁶ AHCC: FN Santa Coloma de Queralt. Josep Castelló i Cortina (1747).

⁷ En aquest document Ramon Salat ja no apareix com a "Menor", per la qual cosa podem suposar que probablement el seu pare ja havia mort. Totes les referències a la construcció de la parroquial de Sarral s'extreuen del treball de Joan Fuguet, publicat a *Miscel·lània Sarraïenca* (1981).

⁸ L'any 1780 Jaume Monguillot —no sabem si es tracta del mateix o d'algun fill— visura de part de l'Ajuntament l'obra de l'església parroquial de Solivella, construïda pel mestre de cases solivellenc Ramon Sanahuja. AHT: FN Sarral. Bernat Generes (1780).

Església parroquial de l'Albi (Garrigues).

L'any 1772, Ramon Salat contracta les obres de la capella de Sant Sebastià de l'església parroquial de Santa Maria de Guimerà⁹ pel preu de sis-centes quinze lliures, juntament amb els mestres de cases de Guimerà Joan Baptista Barberà i Anton Orich. En el contracte d'aquesta obra,¹⁰ però, s'especifica que Ramon Salat resideix a l'Albi, on probablement encara s'estaven ultimant detalls de la construcció de l'església. Respecte a la seva identitat, suposem que es tracta del mateix que contracta les esglésies de l'Albi i de Juncosa, tot i que tampoc no es pot descartar la possibilitat que es tracti d'un fill i, per tant, nét del primer Ramon Salat que hem documentat. De totes maneres, atès que no hem trobat cap document que confirmi aquesta última possibilitat, donem per bo el fet que es tracta del mateix Ramon Salat "Menor", que devia contractar les esmentades esglésies garriguenques encara en vida del pare.

A partir de l'any 1770 empren una gran obra: la construcció de l'església parroquial i santuari de Passanant, el projecte del qual l'havia fet l'enginyer i acadèmic Josep Prat Delorta,¹¹ artífex de la capella de Santa Tecla de la catedral de Tarragona, el qual en els seus viatges entre aquesta ciutat i Lleida, on també intervingué en la construcció de la nova catedral, fou requerit tant pel comú de Passanant com pel de Sant Martí de Maldà, per al qual dissenyà el nou campanar. El preu de l'obra de l'església de Passanant seria de set-mil tres-centes lliures i hauria d'estar acabada en sis anys, tot i que finalment les obres contractades per Ramon Salat, que incloïen tota la fàbrica fins a les voltes i el pis de les campanes, no es van acabar fins a l'any 1782,¹² després de l'informe que fan els mestres Francesc Tomàs¹³ i Josep Daura, que donen el vistiplau per fer l'última entrega a Ramon Salat, que era de 796 lliures.¹⁴

⁹ En el contracte apareix com a mestre de cases de l'Albi.

¹⁰ En aquest article no s'inclouen algunes referències documentals que formen part d'una tesi doctoral que es troba en procés de realització.

¹¹ El contracte es féu el dia 25 d'octubre de 1770 davant del notari de Sarral Francesc Molas.

¹² El culte, però, ja s'havia inaugurat provisionalment l'any 1778.

¹³ Mestre de cases originari de Cervera i afincat a Montblanc. L'any 1772 contracta les obres de l'ermita de la Mare de Déu del Remei d'Alcover i l'any 1792 les obres de la nova església de Barberà de la Conca (Fuguet, 19).

¹⁴ Si bé el contracte de les obres amb Salat acaba aquest any, l'últim pagament per obres de mestres de cases es fa el 3 d'octubre de 1788.

Església parroquial i santuari de la Mare de Déu de Passanant.

L'última obra que documentem d'aquesta nissaga és l'església de Savallà del Comtat, contractada l'any 1785 per Marià Salat Prats, que apareix com a mestre de cases de Santa Coloma de Queralt.¹⁵ Tres anys més tard, l'any 1788, trobem el testament del seu pare, Marià Salat i Calafell¹⁶ —ja vidu de la seva esposa Anna—¹⁷, del qual s'especifica que és fill del mestre de cases Ramon Salat, originari de Talavera, i d'Anna Maria Salat i Calafell, de la Guardialada, també a la Segarra. Aquestes dades ens confirmen que Marià també era fill de Ramon Salat “Major” i, per tant, germà de Ramon Salat “Menor”, de Magí i probablement de Jaume Salat. Marià Salat nomena com a executors del seu testament els seus fills Marià i Manuel Salat i Prats i a Josep Corcelles, mestre de cases i marit de la seva filla Antònia. D'aquesta manera, el mestre de cases que contracta l'obra de l'església de Savallà del Comtat seria nét de Ramon Salat “Major” i nebot del Ramon Salat que contracta les esglésies de l'Albi, Juncosa i Passanant.

Finalment, l'any 1783 apareix documentat un tal Antoni Salat i Benet, mestre de cases de Suró, habitant de Barberà de la Conca, casat amb Francesca Pomés i Talavera, filla del mestre de cases de la vila de Carme (Anoia) Josep Pomés i Coca, i germana del també mestre de cases natural de Granyena Josep Pomés i Talavera, empresaris que contracten l'església parroquial de les Piles de Gaià.¹⁸ No sabem si aquest Antoni Salat, gendre i cunyat respectivament dels anteriors, té alguna relació amb els nostres Salat,

Ramon Salt		Ramon Salat “Menor”		
⊙	→	Marià Salat ⊙	Anna Prats	→ Marià Salat Prats
Anna Maria Calafell		Magí Salat ⊙	Àgata Llobera	Manuel Salat Prats
		Jaume Salat (?)		Antònia Salat Prats
			⊙	
				Josep Corcelles

Genealogia de la nissaga dels Salat.

¹⁵ AHT: FN Santa Coloma de Queralt. Antoni Conangla i Dalmases (1785). Fol. 120.

¹⁶ AHT: FN Santa Coloma de Queralt. Francesc Miró (1788).

¹⁷ AHT: FN Santa Coloma de Queralt. Francesc Miró (1772).

¹⁸ GRAU, J. M.: *Recull* (2001).

tot i que sembla probable l'existència d'algun tipus de parentiu, i més encara sabent-lo procedent del poble de Suró, quan Ramon Salat "Major" era natural de la veïna Talavera. El que sí que posa de manifest la seva aparició amb relació als Pomés són els lligams que s'establien mitjançant les aliances matrimonials entre professionals d'un mateix ofici, ja que l'esmentada Francesca Pomés ja havia estat casada anteriorment amb un mestre de cases de Portell, Jaume Villaró, i també trobem una filla de Marià Salat, Antònia, casada amb el també mestre de cases de Santa Coloma Josep Corcelles.

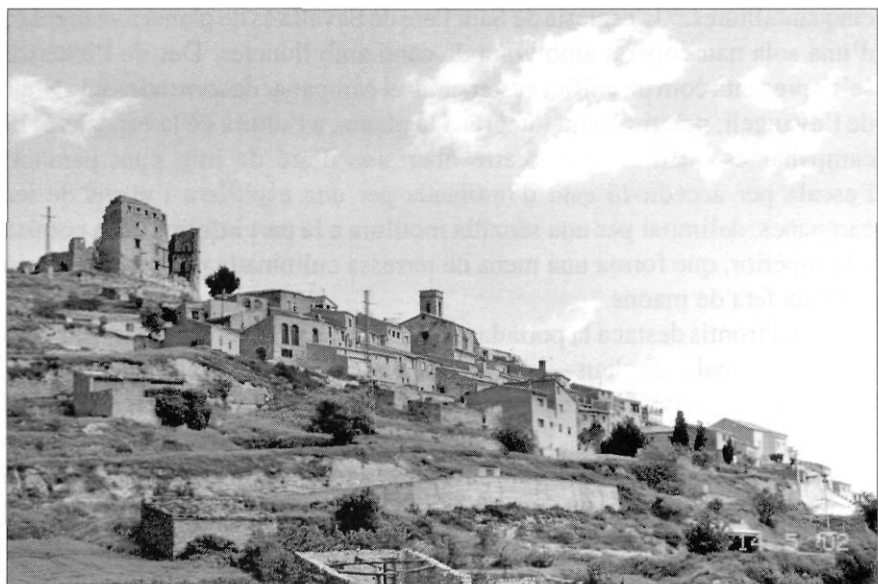
LA CONSTRUCCIÓ DE LA NOVA ESGLÉSIA DE SAVALLÀ DEL COMTAT

Savallà del Comtat està situat al NE de la comarca i forma part de la denominada Conca Alta del Gaià. El poble s'estén esglaonadament al vessant d'un turó senyorejat per l'imponent castell, que fou una de les residències senyoriales més importants de la comarca, residència dels Boixadors, després comtes de Savallà. De l'antiga església parroquial, probablement romànica, no se'n conserva pràcticament res, ja que fou substituïda per l'església actual, que s'emplaçà al mateix lloc, amb la desfeta prèvia de l'església vella.

El contracte per fer l'església nova es signà l'any 1785¹⁹ davant el notari de Santa Coloma de Queralt, Antoni Conangla, entre els representants del comú de Savallà i el mestre de cases Marià Salat Prats. El preu de l'obra s'establí en mil quatre-cents setanta-cinc lliures, la qual cosa ja ens indica que s'havia de tractar d'una obra sense gaires pretensions, sobretot si la comparem amb la quantitat de nou mil lliures per la qual s'havia contractat l'església de Barberà de la Conca sis anys abans o les sis mil vuit-cents lliures per les quals s'havia contractat la parroquial de Sarral l'any 1750.

Efectivament, l'església de Savallà —l'última obra que de moment hem documentat de la nissaga dels Salat— és molt lluny dels imponents temples de l'Albi o Passanant i segueix la línia dels temples més modestos que s'aixecaven en poblacions més petites i amb menys recursos, com també és el cas de l'església parroquial de les Piles de Gaià, contractada l'any 1784 pel mestre de cases de Granyena Josep Pomés per la quantitat de mil

¹⁹En aquella època Savallà pertanyia al bisbat de Vic. L'any 1957 va passar a l'arxidiòcesi de Tarragona.

Imatge de Savallà del Comtat.

Savallà del Comtat: església de Sant Pere i campanar.

cinquanta lliures.²⁰ L'església de Sant Pere de Savallà és de planta rectangular, d'una sola nau coberta amb volta de canó amb llunetes. Des de l'exterior se'ns presenta com un edifici auster, amb el campanar de torre adossat al mur de l'evangeli, pràcticament integrat a la planta, a l'altura de la capçalera. El campanar és quadrat amb quatre obertures d'arc de mig punt peraltat; l'escala per accedir-hi està il·luminada per una espitllera i el pis de les campanes, delimitat per una senzilla motllura a la part inferior i una cornisa a la superior, que forma una mena de terrassa culminada per una decoració dentada feta de maons.

Del frontis destaca la portada d'arc rebaixat amb les armes de sant Pere —la tiara papal i les claus— esculpides a la clau de l'arc, tal com ja apareix indicat al contracte. Una rosassa senzilla per donar llum a l'interior i un ull de bou a la part superior completen l'estructura del frontis. Al mur de l'epístola, uns contraforts contribueixen a reforçar l'edifici en la seva desnivellada ubicació i a protegir els edificis annexos a aquella banda. Tot l'aparell exterior és de pedra irregular arrebossada, excepte la reserva de carreus ben escairats a les cantoneres i a la portada. En el contracte s'especifica que l'empresari podia utilitzar la pedra de l'antiga església i de la casa de la vila, que també s'havia hagut de desfer per construir l'església nova. Val a dir que això no suposava cap problema, sempre que la pedra vella s'hagués d'arrebossar o s'hagués d'utilitzar com a pedra de reble; en canvi, si havia d'anar vista, normalment s'havia de repicar de nou i vetllar perquè no estigués gaire gastada o afectada pel salobre. Pel que fa a l'interior, el contracte ens diu que les voltes s'han de fer de rajola, i els arcs, de maons i de guix, materials que es popularitzaren en detriment de la pedra a partir de la segona meitat del segle XVIII i que, a més, permeteren abaratir la construcció. En canvi, havia de ser de pedra una canal que també fa de cornisa i envolta gairebé tot el perímetre exterior; al contracte s'especifica que ha de ser “de pedra picada engalsada y ha de tenir mitg palm de fondo y tres quarts de amplaria y de junta a junta hi ha de haver una lligada de ferro embatumat”.

La construcció de l'església es veu molt condicionada per la geografia del terreny, ja que ha de superar el desnivell del vessant del tossal. En el contracte s'evidencia que, com que la rectoria es troba en un nivell inferior a l'església, s'han de fer una sèrie d'obres per assentar degudament l'església i assegurar l'edifici de la rectoria. D'altra banda, també s'ha de construir mina (“claveguera”, al contracte) des de la casa de la vila fins al davant de

²⁰ GRAU, J.M.: *Recull* (2001)

Portalada de l'església amb les armes del titular, sant Pere.

la portalada major per evitar filtracions. Aquesta era una pràctica habitual en la construcció de determinades esglésies i també es duu a terme a Passanant, segons el projecte de Josep Prat, o a Guissona, on s'idea un sistema complex de ventilació subterrània.

Finalment, en el contracte s'estableixen les condicions econòmiques, que aquí difereixen de la majoria de contractes, en el sentit que mentre que normalment s'acorda que el preu de l'obra es pagarà amb tres o quatre pagues iguals, aquí s'estableix un salari de deu sous diaris per paleta i set i mig per manobre, que s'han de pagar cada setmana o cada mes. D'altra banda, també s'especifica que Marià Salat ha de pagar divuit lliures per fer la planta més el salari del corredor públic, qui realitza la subhasta de l'obra. Aquest fet indica clarament que Marià Salat no és l'autor del projecte o dels plànols de l'obra, que no necessàriament s'havien d'encarregar a un arquitecte, sinó que els podia fer —i més en el cas d'esglésies modestes— qualsevol mestre de cases que tingués habilitat per traçar. Així doncs, des de l'església de Passanant, traçada per un enginyer membre de la Real Academia de San Fernando, com és Josep Prat, tenim l'església de Barberà de la Conca traçada per un tal mestre Pomés, que podia ben bé correspondre's amb Josep Pomés i Coca o Josep Pomés i Talavera. Una altra possibilitat era la de confiar la traça a un religiós destre en aquests afers, com fra Francesc, del convent de Sant Francesc de Montblanc, que projecta el campanar de Barberà. Finalment, tampoc no és gens estrany que tracista i constructor siguin la mateixa persona, ja que si tenim en compte que un mestre de cases podia traçar, encara més el mateix mestre podia guanyar la subhasta de l'obra, sense que això s'hagi de reflectir necessàriament en el contracte posterior, que per altra banda no acostuma a fer referència a l'autor del projecte. El protagonista, doncs, era el constructor, que sempre podia mirar de decantar l'obra segons les seves preferències, alhora que també estava subjecte als gustos i a les variacions que imposés el client.

APÈNDIX DOCUMENTAL

[1785] *Contracte entre els regidors de Savallà del Comtat i Mariano Salat, mestre de cases de Santa Coloma de Queralt, per a la construcció de l'església parroquial de Savallà del Comtat*

AHT: FN Santa Coloma de Queralt. Antoni Conangla i Dalmases (1785) Fol. 120

Sia a tots notori com los Magnífichs Srs. Isidro Altimis [o Altimir?] batlle, Francisco Aymerich regidor decano y Ramon Bofarull també regidor, Pau Canela síndich pror. general del comú y universitat del lloch de Çavellà bisbat de Vich, corregiment de Montblanch de una part, y Mariano Salat Prats mestre de cases de la present vila de Santa Coloma de Queralt de dit bisbat, corregiment de Cervera de part altra, se ha convingut, ajustat y firmat entre ditas parts lo asiento de la construcció de la nova obra de la fabrica de la Iglesia parroquial de dit lloch de Çavellà ab los pactes, prevencions y condicions següents y no sens ellas. = Primo sapia dit Salat que de la Igl. te de pujar las pilastras des del fonament de la Igl. fins al paviment de [ç] palms de gruix y deu palms de llargaria perquè quedia a dita pilastra un palm de banqueta a tot vol y dega fer las pilastras de la part de la rectoria ab materials de guix y argamassa y las de la part de dalt ab argamassa. = Item sapia dit Salat que te de fer dos voltas grossas de tota pedra sobre lo saller de la rectoria fins al paviment de la Igl. y se ha de tirar la del saller a terra y fer-la més baixa y ditas voltas tingan de arribar fins al mitg de la Igl. tot lo àmbit que tindran las dos capellas y ha de fer un portal a cada volta per entrar-hi de la rectoria. = Item com sia precís per pujar la paret de la entrada de la rectoria y las pilastres tirar a terra lo sostre de la saleta de la rectoria, també lo de dalt y teulada serà obligació de dit Salat fer enterament de nou dits sostres y teulada. = Item sapia dit Salat que te de fer una escala de rajola a la caputxina per sota la volta del paviment de la Iglesia per baixar de la rectoria a la entrada. = Item sapia dit Salat que té de fabricar una escala y portal de pedra picada de sinch palms de angle y deu de alsada per pujar de la rectoria al carrer en lo puesto que apareixerà més convenient al Sr. Rector. = Item sapia dit Salat que ha de fer los sòcols de las pilastras de dita Igl. de tres palms de alsada buxardat al mitg quart de retreta com demostra la planta y perfil y las pilastras y demás mamposteria ha de ser obrat ab pedra borda y los archs de dita obra de mahons ab material de gruix y argamassa y las voltas de rajola doblada y las graus del presbiteri, portal de sagristia y portal del campanar

han de ser de pedra picada buxardat y dits dos portals han de tenir sinch palms de ample y deu de alsada cada un de dits portals. = Item sapia dit Salat que ha de terraguixar y emblanquir al Iгла. y cornisa com demostra lo perfil de la planta y fabricar la talla que demostra lo perfil y enrajolar dita Iгла. y cor y ha de fer en la paret de la sagristia un ninxu per un rentamas ab una piqueta sota. = Item sapia lo mateix Salat que ha de fabricar las cantonadas de la Iгла. y campanar y la cornisa de dit campanar ha de ser de pedra picada buxardat com també la faixa y ventenals. = Item sapia lo referit Salat que a de fabricar una canal de pedra picada engalsada y ha de tenir mitg palm de fondo y tres quarts de amplaria y de junta a junta hi ha de haver una lligada de ferro embatumat y dita canal ha de agafar los dos vessants de la Iгла. y la canal del vessant que dóna a la rectoria se ha de unir per detrás de la paret del altar major ab la canal del carrer de dalt, a fi que la aygua de tots dos vessants sia conduïda sota la bassa comuna. = Item sapia dit Salat que ha de fabricar tres graus de pedra picada buxardat al devant del portal major de dita Iгла. y la portalada de la Iгла. ha de ser tallantat ab lo tallant fi y a la motllura de dit portal hi ha de haver un filet per part y una mitja canya al mitg y a la clau de dit portal ha de haver una tarja ab una tiara y claus que compondran las armas de Sant Pere y la de dit frontis ha de ser de mahons terraguixada y emblancada ab una goleta revesa [¿] per dins y fora y encara que lo perfil demostra ser pintat, bastarà que sia emblancat lo peu y bola del frontis y campanar que està collocada la creu se ha de fer de pedra buxardada. = Item sapia dit Salat que te obligació de cobrir la Iгла. y campanar y tots los circuits de las partes y carena te de ser de teula ple ab argamassa y las teulas del campanar tenen de ser clavadas ab dos claus cada teula. = Item sapia lo dit Salat que ha de fer una escala per pujar al cor de rajola a la caputxina y altra per pujar al campanar també a la caputxina ab cargol y altra escala per entrar lo Sr. Rector de la sua casa a la Iгла. ab un portal de pedra picada al puesto que vulla lo Sr. Rector. = Item sapia lo mateix Salat que serà de sa obligació lo desfer la Iгла. vella, la casa de la vila y tot lo que se hage de desfer y espatllar en la rectoria y podrà servir-se de posar la pedra vella a la nova Iгла. corrent per compte de dit Salat si per cas falta pedra lo arrencar-la y fer-la portar tant per paredar com per picar, pues lo comú no ser obliga a altra cosa que a portar lo sauló necessari per fer la argamassa sent obligació del mateix Salat anar a buscar la cals que és a la bassa y si aquesta no abasta li portarà lo comú la que faltia a peu de obra, cuydant-se dit Salat de portar la aigua per fer la argamassa y lo comú se obliga a donar-li tot lo guix necessari picat a peu de obra. = Item sapia dit Salat que te de fer una clavaguera des de la casa de la vila fins devant la portalada major per traure la aygua que es colarà y dita clavaguera té de

tenir tres palms de ample y un més fondo que lo paviment de la Iгла., fent una paret a la part de dalt fins al igual del carrer. = Item sapia dit Salat que ha de fer una tomba de pedra picada baix las graus del presbiteri y dita tomba ha de tenir deu palms de ample y dotze de llarch. = Item sapia dit Salat que seria de sa obligació de cuidar-se de la fusta de las envestidas, entenas [¿] y cindriats, cordas, cabassos, manobres y tot lo demás necessari per treballar. = Item sapia dit Salat que tindrà obligació de pujar las campanas al campanar nou i així mateix de col·locar-las interinament al puesto ahont apareixerà bé al comú y que dit Salat dega baixar-las del campanar. = Item sapia dit Salat que serà de sa obligació resseguir totas las parets vellas que quedaran y arrebossar-las y blanquejar-las ab argamassa y una lletada de cal viva y si ditas parets fos causa que per alt fossen falsas dega dit Salat espatllar tot lo fals y reedificar-ho de nou, y així mateix dega emblanquir tot lo exterior de la Iгла. tant vell com nou y tapar tots los forats y esquerdas de las parets vellas des dels fonaments fins a la teulada. = Item sapia dit Salat que se li donarà estada de casa, serà franch de tots los mals del poble devent pagar la meitat del acte y així mateix deurà pagar dit Salat divuit lliuras per lo treball de la planta y salari de corredor. = Item sapia dit Salat que lo comú li darà tota la obra cuyta necessària per la obra y la fusta per cobrir la Iгла. y campanar, portas, finestras y tota la ferramenta necessària essent obligat dit Salat a sentar o clavar tot lo sobredit. = Item sapia dit Salat que queda obligat a deixar tota la obra acabada y perfeccionada ab la última última perfecció de l'art com demostra la planta. = Item sapia dit Salat que dins lo termini de tres anys del dia se comensarà dita obra dega tenir concluhida no faltant-li las pagas del modo avall se expressaran. = Item que dit Salat darà una fiança a coneguda de dits administradors. = Item sapia dirt Mariano Salat que per rahó de dita nova obra a los Srs. batlle, regidors y síndich pror. general sobre referits prometen donar-li, entregar-li y pagar-li la quantitat de mil quatre centas setanta sinch lliuras barcelonesas en esta forma, esto és tots los dias que dit Salat treballarà seli donaran deu sous diaris per paleta y set y mitg per cada manobra, pagant-lo cada setmana o cada mes del modo vulla dit Salat y quant serà en estat de tirar dita Iгла. a terra se li donaran cent lliuras per los gastos que se li oferiran per comprar fusta y lo demás necessitia, y estas cent lliuras seran de bastreta y se continuarà en donar a dit Salat los deu sous diaris per paleta y los set y mitg per cada manobra tots los dias que treballaran reservant-se dits srs. la quantitat de dos centas lliuras de la sobre dita quantitat fins que la dita obra sia finida y reconeguda, quedant dits Srs. la facultat y llibertat de poder-la visurar sempre i quant tingan gust y aquell que decaerà pagarà tot lo que alcansarà dit Salat finida dita obra se li entregarà de

comptants passats comptes de tots los diners que tindrà rebuts, però té de saber dit Salat que si los diners que tindrà bastrets arribaran a la sobre dita quantitat de mit quatre centas lliuras que se retenen dits Srs. de aquella hora en avant no se li donarà lo salari diari dels deu sous per paleta ni los set y mitg per manobra, sinó que deurà acabar de finir dita obra sens tenir-li de donar diner algun fins que sia del tot finida la referida obra. Y ab dits pactes y no sens ells fan lo present conveni o asiento de la sobremencionada obra, prometent las sobre ditas cosas tenir sempre per fermas y agradables, y contra aquellas no fer invenir per ninguna causa o rahó baix la obligació, esto és dits Srs. batlle, regidors y síndich sobre expressats els béns y rèddits y emoluments de dit comú y universitat lo referit Mariano Salat y Prats de tots sos bens y drets mobles e immobles presents y veniders. I per major seguretat de ditas cosas ne dona en fermansa y principal obligat a Mariano Salat també mestre de cases de dita vila, son pare, present y avall acceptant lo qual junt ab dit son fill y a solas serà tingut y obligat a tot lo sobre contengut. [...]

ARXIU CONSULTATS

- AHCC: Arxiu Històric Comarcal de Cervera
- Fons Notarial de Santa Coloma de Queralt
- Fons Notarial de Tàrraga
- AHT: Arxiu Històric de Tarragona
- Fons Notarial de Santa Coloma de Queralt
- Fons Notarial de Sarraí

BIBLIOGRAFIA

- ARRANZ, M.: “Notes sobre l’arquitecte Josep Prat”, *Aplec de Treballs*. Montblanc: 1978.
- . “Aprements de la Conca de Barberà al sector barcelonès de la construcció (s.XVII-XVIII)”, *Aplec de Treballs*. Montblanc: 1981.
- CIVIT, M.: “Notes sobre la construcció de l’església de Santa Maria Magdalena de Blancafort”, *Miscel·lània d’Estudis Solivellencs*. Solivella: 1984.
- FUGUET, J.: “Una església del darrer barroc a la Conca de Barberà”, *Aplec de Treballs*. Montblanc: 1978.

- . “Barroquisme i tradició al temple parroquial de Sarral”, *Miscel·lània Sarralenca*. Sarral: 1981.
- . “La construcció de l'ermita dels Torrents de Vimbodí (1713-1717)”, *Aplec de Treballs*. Montblanc: 1984.
- FULLANA, M.: *Diccionari de l'art i dels oficis de la construcció*. Palma de Mallorca: Editorial Moll, 1995 (5a edició).
- GRAU, J.M.: “Notícia sobre la construcció de l'església parroquial de Sant Martí de Les Piles de Gaià (segle XVIII)”, a *Recull*. Santa Coloma de Queralt: Associació Cultural Baixa Segarra, 2001.
- MERCADAL, S.: *Nuestra Señora de Passanant*. Lleida: Impremta Mariana, 1882.
- OLIVÉ, F.: “La construcció de l'església de Santa Maria de Solivella: nota sobre el seu finançament (1766)”, *Miscel·lània d'Estudis Solivellencs*. Solivella: 1984.